

на на религиозната активност на Циганите и Чергарите. Изводите, произтичащи от този факт, трябва да имат предвид споменатите вече равнища на анализ. От времето на групите, отправени се към Рим (спомнете си за групата, описана от хроникьорите в Болоня и Форли) и към Сент-Жак-дьо-Компостел, поклоненията са били главното оправдание за пътуванията в епохи и страни, когато преминаването през определена територия е изисквало специално разрешение. Някои от тях се трансформирали в изцяло цигански поклонения (например поклонението от Сент-Мари-дьо-ла-Мер в Прованс (Франция) до Ромериа дел Росио, в Андалусия), други са били нарочно създавани като такива от религиозните власти. Независимо от произхода си обаче, заради религиозната преданост или по търговски съображения, голямата част от поклоненията изобщо се посещават от цели родови групи, макар и понякога да изискват огромни преходи (например, от Норвегия към повечето свети места из Европа или от Ирландия към Лурд и т.н.).

В последно време бързо се развива създаденото във Франция през 50-те години циганско Петдесатно движение (принадлежащо към Циганската евангелистка църква), вече широко разпространено в Европа и света. Това движение е от нов тип, защото обединява индивиди и групи извън границите на традиционно разделение на различни групи; поощрява съпротивата срещу натиска на обкръжението; със своя цигански динамизъм прави възможно разграничението — източник на циганската самобитност и движеща сила на трансформациите. Освен убежище или обновление в една от религиите на спасението, знак за социална дезорганизация или обратното, призвано да обедини всички сили в борбата с нея, това движение представлява и остстояване на правото за структуриране, снемашо границите на социалното разединение. Обучението на цигански проповедници укрепва вътрешната динамика на движението и докато обкръжаващите общества се секуларизират, в своите собствени църкви или под сянката на големите „конвенции“, петдесатниците продължават да събират и обединяват различните цигански групи в името на Исус Христос, предлагайки им един нов начин на живот. Развивайки се широкомащабно из цяла Европа от Великобритания до България и от Португалия до Русия, движението предхождаше промените настъпили на Изток след 1989 г. То предаде своя динамизъм и надежда на някои цигански общности, което го утвърди окончателно в началото на 90-те години.